
Imponerende og grundig bok om svartedauden

ANMELDELSER

PER HOLCK

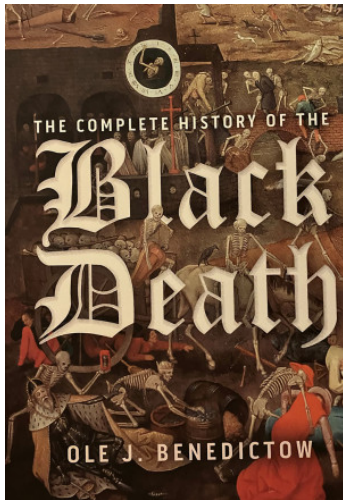
Professor emeritus, Institutt for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo

Ole J. Benedictow

The Complete History of the Black Death

1 026 s, tab, ill. Martlesham: Boydell & Brewer, 2021. Pris GBP 125

ISBN 978-1-78327-516-8

Vi har fått erfare hva en verdensomspennende epidemi med relativt høy dødelighet kan forårsake, og ringvirkningene den har ført med seg. Hvordan dette artet seg under svartedauden på 1300-tallet, kan vi vanskelig forestille oss. På mange måter har vi kunnet se paralleller: Usikkerheten mht. epidemiens opprinnelse, tiltak for å unngå smitte, med et utall av råd som varierte fra uke til uke, og dertil noe vi vanskelig kan forestille oss og akseptere i vår moderne tilværelse: at det ikke fantes noen medisin mot smitten.

Historikeren Ole Jørgen Benedictow er antagelig blant dem som vet mest om dette, både her hjemme og internasjonalt. Han har en lang publikasjonsliste, med et tyvetalls arbeider om pesten på 1300-tallet. Flere av hans tidligere bøker er utgitt i flere opplag, og det herværende verket er en engelskspråklig sammenstilling av nær sagt alt det vi i dag vet om denne epidemien og de påfølgende utbruddene gjennom århundrene. Forfatteren har valgt å sette fokus på epidemiologien, spredningsmønsteret og de demografiske forhold, samt hvilke følger epidemien hadde for ettertiden i de enkelte land.

Benedictow redegjør i bokens første del for rollen den svarte rotten hadde som smittespreder, da den var det eneste rotteslaget man kjente i Europa før 1700. Selv om *Yersinia pestis* har blitt påvist på flere tusen år gamle skjeletter, er det epidemien i det 14. århundre som er bokens fokus. Vi følger opprinnelsen, overføringen via skip fra Krym, og hvordan epidemien i løpet av åtte år så å si gjør en «rundreise» gjennom Europa, og ender tilbake på russisk jord i 1353.

Boken gir en fyldig omtale av smitteoverføringen, utviklingen og mortaliteten i de enkelte land, og følger den geografiske rekkefølgen smitten oppsto. Hvert kapittel inneholder tabeller. I flere land var dødeligheten høy (60–65 %), mens tynt befolkete nasjoner som Finland og Island unngikk smitten. I alt skal over 50 millioner mennesker ha dukket under for epidemien.

Etter mitt skjønn må tittelen *The Complete History* være dekkende, for det er vanskelig å tenke seg en fyldigere sammenstilling enn dette. Bokens referanseliste er på hele 74 sider, og det er dertil saks- og navneregister og kart. Et konsentrert oppsummering hadde likevel vært ønskelig. Kanskje er boken for omfattende for den vanlige leser, men for den faginteresserte vil den være et uunnværlig oppslagsverk, og aktuell i mange år fremover.

Publisert: 20. februar 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0755

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.